

PEDAGOGIKA SHAXS TARBIYASI VA RIVOJLANISHI TO'G'RIDAGI FAN

Ahmedova Dilnoza G'ulomovna

Oqboyeva Gulnoza Rustam qizi

Termiz Davlat Pedagogika Instituti talabasi

ahmedovadilnoza@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur fan shaxsning tarbiyalanishi va rivojlanishi bilan bog'liq nazariy va amaliy masalalarni o'rganadi. Fan doirasida inson shaxsining shakllanishi, uning ma'naviy, axloqiy, intellektual, estetik va jismoniy rivojlanish jarayonlari tahlil qilinadi. Shuningdek, shaxs tarbiyasiga ta'sir etuvchi biologik, psixologik, ijtimoiy va pedagogik omillar, tarbiya jarayonining prinsip va metodlari, shaxsni barkamol etishda qo'llaniladigan usullar o'rganiladi.

Аннотация: Данная дисциплина изучает теоретические и практические проблемы воспитания и развития личности. В рамках курса рассматриваются процессы формирования личности, её нравственное, интеллектуальное, эстетическое и физическое развитие. Также анализируются биологические, психологические, социальные и педагогические факторы, влияющие на воспитание личности, принципы и методы воспитательной работы, а также технологии, используемые для формирования гармонично развитой личности.

Annotation : This subject studies the theoretical and practical issues related to the upbringing and development of the individual. The course analyzes the processes of personality formation as well as moral, intellectual, aesthetic, and physical development. It also examines the biological, psychological, social, and pedagogical factors influencing personality upbringing, as well as the principles, methods, and technologies used in the educational process.

Kalit so'zlar shaxs tarbiyasi, shaxs rivojlanishi, pedagogika, ma'naviy tarbiya, axloqiy tarbiya, barkamol shaxs.

Ключевые слова: воспитание личности, развитие личности, педагогика, духовное воспитание, нравственное воспитание, гармоничная личность.

Keywords: personality upbringing, personality development, pedagogy, spiritual education, moral education, harmonious personality.

eKirish

Pedagogika fanining shaxs tarbiyasi va rivojlanishi bo'limi inson shaxsining shakllanishi, rivojlanishi va tarbiyalanishi bilan bog'liq ilmiy masalalarni o'rganadi. Bu fan insonning tug'ilishdan boshlab hayot davomida qanday rivojlanishi, qalbida qanday sifatlar shakllanishi, jamiyat talablariga mos ravishda qanday barkamollikka erishishi haqida ilmiy tushunchalar beradi.

Shaxs tarbiyasi – bu insonning ma'naviy, axloqiy, intellektual, estetik va jismoniy fazilatlarini maqsadli ravishda rivojlantirish jarayonidir. Tarbiya jarayonida quyidagi vazifalar bajariladi: Ijobiy xulq-atvor shakllantirish;

Vijdon, halollik, mehnatsevarlik kabi sifatlarni singdirish; Mustaqil fikrlashni rivojlantirish;

Estetik did va madaniyatni oshirish.

Shaxs rivojlanishi – bu insonning biologik, psixologik va ijtimoiy jihatdan o'sishi, yetilishi va mukammallashishi jarayonidir. Rivojlanish quyidagi bosqichlarda sodir bo'ladi:

Bolalik davri; O'smirlik davri; Yoshlar davri; Kattalik davri.

Har bir bosqichning o'ziga xos psixologik xususiyatlari mavjud.

Shaxsga ta'sir etuvchi omillar

- Shaxs tarbiyasi va rivojlanishiga quyidagi omillar ta'sir qiladi:
- Biologik omillar: Genetik xususiyatlar, sog'liq, temperament.
- Psixologik omillar: Qiziqish, motiv, idrok, xotira.
- Ijtimoiy omillar: Oila, maktab, jamiyat, madaniyat.
- Pedagogik omillar: O'qituvchi, tarbiya usullari, ta'lim muhiti.

O'qituvchilarga shaxsni to'liq rivojlantirish usullarini o'rgatadi;

Barkamol avlod tarbiyalashga yordam beradi;

Tarbiya jarayonini ilmiy asosda tashkil etishga xizmat qiladi.

Barkamol shaxs – bu aqlan yetuk, ma'naviy boy, axloqan to'g'ri, jismonan sog'lom, mustaqil fikrlaydigan insondir.

Pedagogika tamoyillari

Pedagogika fanida shaxs tarbiyasini samarali tashkil etish uchun bir qator tamoyillar mavjud:

Ma'naviylik tamoyili: Tarbiya insonning ruhiy dunyosini boyitishga qaratiladi.

Demokratiyalik tamoyili: O'quvchi fikri hurmat qilinadi, mustaqil qaror qabul qilishga o'rgatiladi.

Har tomonlama rivojlantirish tamoyili: Shaxs faqat bir sohada emas, barcha sohalarda rivojlanishi kerak.

Yosh xususiyatlariga moslik: Har bir yosh davrida tarbiya usullari turlicha bo'ladi.

Maktab va oilaning hamkorligi: Tarbiya faqat maktab bilan emas, oila bilan birgalikda olib borilganda samarali bo'ladi.

Tarbiyada eng ko'p qo'llaniladigan usullar quyidagilar:

Suhbat usuli; Namuna ko'rsatish; Mashq va treninglar; O'yin orqali tarbiya; Ijodiy faoliyat orqali tarbiya; Jamoat bilan ishlash.

Bu usullar shaxsning xarakteri, odobi va dunyoqarashini shakllantiradi.

Xulosa

Pedagogika fanida shaxs tarbiyasi va rivojlanishi insonning tug'ilishidan boshlab hayot davomida qanday shakllanishi, qanday rivojlanishi va qanday barkamollikka erishishi bilan bog'liq jarayonlarni ilmiy asosda o'rganadi. Inson shaxsi nafaqat biologik yetilish natijasi, balki maqsadli tarbiya, ijtimoiy muhit, ta'lim, tarbiya va shaxsning o'z faolligi tufayli shakllanadi.

Bugungi kunda barkamol shaxsni tarbiyalash davlat ta'lim siyosatining ustuvor vazifalaridan biridir. Barkamol shaxs – bu aqliy jihatdan yetuk, ma'naviy qiyofasi mustahkam, axloqan pok, jismonan sog'lom, mehnatsevar va ijodkor insondir. Bunday shaxsni shakllantirish esa faqat ta'lim bilan emas, balki uzluksiz tarbiya bilan, oila va maktab hamkorligi bilan, milliy va umuminsoniy qadriyatlarni singdirish bilan amalga oshiriladi.

Pedagogika shaxs tarbiyasi va rivojlanishi fanini o'rganish o'qituvchilarga tarbiya jarayonini ilmiy asosda tashkil etish, shaxsning rivojlanish qonuniyatlarini tushunish, tarbiya usullarini to'g'ri qo'llash va har bir o'quvchini har tomonlama rivojlantirish imkonini beradi. Shuningdek, bu fan yosh avlodning ma'naviy zukkoligini yuksaltirish, ularda sog'lom dunyoqarash, vijdon, mehnatga hurmat, vatanga sadoqat kabi oliy insoniy fazilatlarni shakllantirishda beqiyos ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

- 1.Xudoyberdiyev B., Raxmatova G. Pedagogika. Toshkent: TDPU nashriyoti, 2020.
- 2.Sultonova M. Shaxs tarbiyasi va rivojlanishi asoslari. Toshkent: O'zbekiston nashriyoti, 2019.
- 3.Yo'ldoshev A. Ta'lim va tarbiya nazariyasi. Toshkent: Fan nashriyoti, 2021.
- 4.Nurmatov J. Pedagogika va tarbiya texnologiyalari. Toshkent: Ma'naviyat nashriyoti, 2018.
- 5.O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi. Ta'lim to'g'risidagi qonun va tarbiya bo'yicha davlat standartlari, 2022.